

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з науково-педагогічної
роботи Національного університету
„Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка”

« 22 »

Богдан КОРОВКО

2026

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Шарої Світлани Юріївни на тему: «Екологічний моніторинг та вдосконалення
технологій ревіталізації водосховищ Дніпра (на прикладі Кременчуцького
водосховища)», що подається на здобуття ступеню доктора філософії за
спеціальністю 183 «Технологія захисту навколишнього середовища»

Актуальність теми

Сучасні глобалізаційні виклики, поглиблюють негативні екологічні явища
та процеси планетарного масштабу, посилюючи тиск на природні, а особливо
водні ресурси, збільшуючи споживання прісних вод.

Україна, як найменш водозабезпечена країна Європи, має підтримуючий
потенціал прісних вод у вигляді водоаккумуляції 55 км³ у водосховищах і ставках,
що суттєво підвищує гідроекологічний еколого-ландшафтний потенціал
України.

Але екологічна ситуація у Кременчуцькому водосховищі за 65 років,
значно погіршилася і вимагає глибоких наукових досліджень щодо вирішення не
тільки долі водосховища, а і шляхів забезпечення сталого розвитку головного
водоаккумуляуючого об'єкту України.

У дисертаційній роботі Шарої Світлани Юріївни досліджено та визначено
необхідність формування еколого-економічного мислення і екоментальності по
відношенню до водних об'єктів у суспільстві, та шляхи ревіталізації
Кременчуцького водосховища шляхом реконструкції.

Актуальність теми обумовлена і тим, що ставлення суспільства до водних
об'єктів, - барометр стабільності і сталого розвитку екологічного потенціалу,
тому державна політика, в галузі водних відносин вимагає державних планів і
стратегій просторового розвитку, зміни моніторингової парадигми екологічного
водного моніторингу, справедливих водних рентних платежів і фінансових
затрат на ревіталізацію водних об'єктів.

Недостатньо дослідженими і не вирішеними залишаються: теоретичні,
методологічні та прикладні проблеми, пов'язані з системами водорегулювання,
водоаккумуляції прісних вод, розвитку водних відносин і ревіталізації водних
об'єктів, особливо великих водосховищ каскаду річки Дніпро.

З урахуванням вище наведеного актуальність теми досліджень
Шарої С. Ю. не викликає сумнівів.

Зв'язок теми дослідження з напрямками науково-дослідницьких робіт

Основні результати дослідження отриманні протягом 2022-2026 рр., виконані у відповідності пріоритетної тематики МОН України (Наказ №1104 від 07.9.2025 р. у редакції від 04.10.23 № 1202) згідно пункту 62 «Відновлення річкових басейнів постраждалих внаслідок бойових дій» та п.63 «Управління річковим басейном в умовах зміни клімату», відповідають Водній рамковій директиві ЄС, використовуються в програмах і стратегіях діяльності громад Полтавської області. Робота також пов'язана із заходами впровадження державної політики у сфері промислового забруднення (Розпорядження Каб. Міністрів України №402.р від 29.05.2019) та основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року (Закон України від 28.02.2019, №2697.VIII), де авторкою запропоновано шляхи вдосконалення екологічного моніторингу водних об'єктів та механізмів розвитку водних рентних відносин, розвиток правових інститутів екологізації Водного кодексу України.

Робота також пов'язана з реалізацією законодавчих актів, що регулюють водні відносини в Україні, що інтегрують наукові підходи щодо управління водними ресурсами за басейновим принципом, де авторкою розроблена структурно-логічні схеми існуючого стану природно-ресурсного середовища та вод басейну Дніпра, ревіталізації Кременчуцького водосховищ з частиною річкового басейну Дніпра і доведено та обґрунтовано інтегровані підходи ревіталізації частин басейну Дніпра і Кременчуцького водосховища, як цілісної системи.

Робота є складовою наукових досліджень Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» та підпорядкована науково-дослідній темі «Управління соціально-економічним розвитком на державному, галузевому та регіональному рівні в Україні» (0110U001833), де авторкою визначено необхідність впровадження раціонального господарювання для цілей ревіталізації та «In-situ» мінімізації екологічної системи балансу соціально-економічних та екологічних переваг механізмів розвитку продуктивних сил. Робота спрямована на реалізацію Урядової політики України щодо на засадах моделі зеленого зростання, згідно Закону України № 1671-VIII від 16.09.2014 р., де авторкою пропонується ревіталізація водосховищ Дніпра, шляхом реконструкції, розвиток органічного, вуглецевого землеробства та лісомеліорації.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, винаходів і рекомендацій які захищаються

Обґрунтованість роботи визначається об'єктивним характером використаної в процесі дослідження інформації, застосуванням документальних положень теорії у сфері гідроекології, інвайро-ментальної теорії, сучасних методів пізнання, системного та інтегрального підходів при дослідженні механізмів моніторингу та ревіталізації водосховищ і басейну Дніпра.

Достовірність і обґрунтованість отримання наукових результатів, базується на наукових узагальнених та дослідженнях стану водного середовища Кременчуцького водосховища, даних державного моніторингу поверхневих водних об'єктів басейну Дніпра, статистичних даних України, та

моніторингових звітів країн ЄС, світу, зокрема США, Канади, результатів моніторингу та спостереження і моделей та розрахунків здобувачки.

При написанні роботи використано велику кількість джерел (майже 200), опрацьовано масиви моніторингової і статистичної інформації.

При перевірці отриманих результатів на достовірність, було використано методи, а саме: логічно узагальнення та наукової абстракції, системного аналізу і порівнянь, комплексного аналізу, організаційно-управлінського аналізу, дистанційного зондування землі, кореляційно-статистичного аналізу, спектрального аналізу та інші методи із широким застосуванням комп'ютерної техніки й сучасних пакетів прикладних програм.

Основні результати досліджень, ступінь їх наукової новизни та значущості.

До основних результатів дослідження, що відображають наукову новизну та визначають зміст дисертаційного дослідження, належать такі:

- вперше сформульовано і розв'язано важливу наукову прикладну проблему ревіталізації крупних водосховищ та зокрема Кременчуцького водосховища і частини басейну річки Дніпро, шляхом зонування і реконструкції водосховища по зонах, і прилеглої частини басейну Дніпра, моделювання однієї зони водосховища до і після реконструкції включаючи прогностичну модель якісного стану води Кременчуцького водосховища.

- запропоновано для цілей ревіталізації водосховища використання системи органічного землеробства, як базису ревіталізації прилеглої частини басейну Дніпра.

- удосконалено та уточнено: закономірності формування та розвитку водного середовища Кременчуцького водосховища, етапи, періоди і стадії розвитку;

- набули подальшого розвитку: зміни до Водного кодексу України, в напрямку екологізації правового поля та розвитку технологій і механізмів захисту водних ресурсів України;

- лісомеліоративні заходи щодо захисту, охорони і оздоровлення басейну Дніпра та збільшення стоку приток Дніпра;

- системи, прийоми та методики моніторингу поверхневих вод басейну Дніпра та водосховищ.

Наукове значення дисертаційного дослідження полягає у дослідженні теоретико-методологічних основ і розробці науково-практичних рекомендацій пов'язаних з різнобічними процесами щодо формування сучасного системного екологічного моніторингу поверхневих об'єктів басейну Дніпра і Кременчуцького водосховища та ревіталізації водосховищ Дніпра на прикладі Кременчуцького водосховища. Зокрема до наукових здобутків дисертаційного дослідження слід віднести удосконалення методичних підходів методики формування водного кадастру, та структурно-логічні моніторингові оцінки басейну Дніпра та методів ревіталізації водосховищ.

Наукову цінність складають запропоновані підходи ревіталізації об'єктів водного фонду на основі формування в Україні інвайро-ментальної економіки.

Практичне значення результатів дослідження полягає у доведенні теоретичних і методологічних положень до рівня конкретних практичних рекомендацій. Одержані наукові результати були використані державними і місцевими органами влади при вдосконаленні і розробці стратегії розвитку,

проведення робіт з берегоукріплення водосховища, винесення і встановлення водоохоронних зон, розробки проектів ревіталізації малих річок, проведення заходів лісомеліорації, методики і технологій розрахунку стійкості дамб, методики ревіталізації водосховищ шляхом реконструкції, використання ГІС-технологій та ДЗЗ і спектрального аналізу для цілей екологічного моніторингу.

Крім того, отримані теоретичні доробки також можуть бути використанні для подальших теоретичних і прикладних досліджень з проблем розвитку інвайроментальної економічної системи України, вдосконалення Водного законодавства, ведення Водного кадастру та визначення рентних водних платежів, заходів моніторингу і охорони поверхневих водних об'єктів та їх ревіталізації.

Основні положення, висновки і пропозиції дисертаційної роботи використані Полтавською районною радою, щодо розвитку моніторингу потенційних забруднень поверхневих водойм, необхідності фінансування і організації робіт у громадах, щодо екологічного моніторингу малих річок району, фінансування, проектування та виконання гідромеліоративних робіт, щодо ревіталізації річок Свинківка, Коломак та Тагамлик, заходів із лісомеліорації та консервації лучно-болотних угідь (довідка про впровадження №183 від 28.04.2026 р.).

Одержані результати також реалізовані у діяльності Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної військової адміністрації, щодо використання методів ГІС-моніторингу поверхневих водних об'єктів та земель водного фонду відповідно до цілей, системного поліпшення гідрологічного режиму земель сільськогосподарського призначення (довідка №01-691/423 від 28.04.2026 р.).

Результати роботи використані Головним управлінням Держгеокадастру у Полтавській області і прийняті до впровадження, щодо необхідності винесення в натуру водоохоронних зон, консервації орних земель у заплавах річок, розвитку берегоукріплення Кременчуцького водосховища, розробці проектів землеустрою, які враховують контурно-меліоративну організацію території, державного контролю дотримання законодавства в сфері охорони земель водного фонду з допомогою методів ДЗЗ (довідка №20-16-0331-1882/2-26 від 27.04.2026 р.). Градиська територіальна громада використовує матеріали дисертаційних досліджень в ході виконання робіт з берегоукріплення реконструкції та розрахунку стійкості дамб, впроваджує планувальні рішення і структурно-логічні схеми ревіталізації окремих зон і частин Кременчуцького водосховища (довідка №02-38-812 від 27.04.2026 р.). Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес та використано в робочих програмах, та методичних матеріалах Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (довідка № 01-9/1431 від 29.04.2026 р.).

Основні положення, висновки і пропозиції, що викладені в дисертаційній роботі, рекомендуються до використання у практичній діяльності в Регіональних офісах водних ресурсів Державного агентства водних ресурсів України, Департаменту екології та природних ресурсів, Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної військової адміністрації, громад України, а також при викладанні дисциплін у сфері прикладної екології, гідроекології, технологій захисту та сталого розвитку природних ресурсів України.

Повнота викладених матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором.

Результати дисертаційної роботи опубліковані в 29 наукових працях, в тому числі 4 статті у виданнях проіндексованих у базі даних Scopus, 6 статей у наукових фахових виданнях, 2 статті в опублікованих монографіях, 15 опубліковано за матеріалами конференцій.

Список опублікованих праць за темою дисертації 29 джерел.

Публікації у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection і Scopus:

1. Shara, S., & Stepova, O. (2025). Monitoring and revitalization technologies of Dnipro reservoirs. *Environmental Problems*, 10(4), 319–324, <https://doi.org/10.23939/ep2025.04.319>

Особистий внесок здобувача: проведено моніторинг стану Кременчуцького водосховища за допомогою методів дистанційного зондування землі, визначення абразії берегів та необхідності ревіталізації водосховища (0,18 друк.арк.).

2. Shara, S., & Sharyi, G. (2024). Improving monitoring of water quality characteristics in artificial water storage facilities in Ukraine. *Technology Audit and Production Reserves*, 6(3), 17–24, <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2024.318925>

Особистий внесок здобувача: визначені шляхи розвитку і вдосконалення системи і показників моніторингу Кременчуцького водосховища та сформовано структурно-логічну схему частин водосховища для об'єктивного екологічного моніторингу (0,25 дук.арк.).

3. Stepova, O., & Shara, S. (2024). Development of water protection in European countries: Relevance for Ukraine. *Environmental Problems*, 9(4), 249–253, <https://doi.org/10.23939/ep2024.04.249>

Особистий внесок здобувача: узагальнено досвід країн ЄС, можливість і необхідність імплементації водного законодавства ЄС у Водне право України з метою ревіталізації поверхневих водних об'єктів і Кременчуцького водосховища (0,16 друк.арк.).

4. Shara, S. (2023). Analysis of the world's systems of environmentalism and strategic development of the ecological and economic system of Ukraine. *Technology Audit and Production Reserves*, 5(3), 35–40. <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2023.290337>

Публікації у наукових періодичних виданнях, включених до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України:

5. Шара С. (2023). Органічне землеробство – запорука ревіталізації басейнів річок. *Автомобільні дороги і дорожнє будівництво*, 114 (2), 197-207 <https://doi.org/10.33744/0365-8171-2023-114.2-197-207>

6. Щепак, В. В., Сененко, І. А., Шара, С. Ю. (2024). Принципи ревіталізації розвитку сільських територій, які постраждали внаслідок військових дій. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*, № 29. <https://doi.org/10.32447/20784643.29.2024.00>

Особистий внесок здобувача: запропоновано систему ревіталізації та сталого розвитку сільських територій, які постраждали внаслідок військових дій. До основних компонентів віднесено: моніторинг земель, потенціал територій (екологічний, географічний, ресурсний, економічний, соціальний),

комплектність і збалансованість сталого розвитку сільських територій (0,13 друк.арк.).

7. Шара, С. Ю. (2024). Системне вдосконалення водного законодавства – запорука ревіталізації басейнів річок і водних об'єктів. *Автомобільні дороги і дорожнє будівництво*, № 115, 107–115. <https://doi.org/10.33744/0365-8171-2024-115.1-107-115>.

8. Шара, С. Ю., Ткаченко, І. В. (2024). Проблеми моніторингу поверхневих вод басейну Дніпра. *Проблеми водопостачання, водовідведення та гідравліки*, № 48, 96–107. <https://doi.org/10.32347/2524-0021.2024.48.96-107>.

Особистий внесок здобувача: проаналізовано і виявлено недостатність кількості пунктів спостереження за поверхневими водами та безсистемна вибірковість обстеження забрудненості ґрунтів в Україні, запропоновано для цілей моніторингу структурно-логічну схему водного середовища басейну Дніпра за допомогою дистанційного зондування землі і ГІС-технологій (0,3 друк.арк.).

9. Шарий, Г. І., Одарюк, Т. С., Шара, С. Ю. (2024). Еволюція розвитку лісомеліоративного землекористування та відновлення полезахисних лісових насаджень у громадах. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*, № 30, 145–153. <https://doi.org/10.32447/20784643.30.2024.14>.

Особистий внесок здобувача: узагальнено і запропоновано грамадам, з метою раціонального використання земель заходи та відновлення і ревіталізації лісосмуг, за рахунок лісомеліорації і підтримки гідрологічного режиму агроландшафтів (0,18 друк.арк.).

10. Шара, С. Ю., Ткаченко, І. В. (2025). ГІС-моніторинг поверхневих вод басейну Дніпра. *Комунальне господарство міст*, т. 1, № 189, 70–79. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2025-1-189-70-79>.

Особистий внесок здобувача: визначено ролі і значення ГІС-аналізу для цілей моніторингу водних поверхневих об'єктів, на прикладі Кременчуцького водосховища, визначено зменшення площі водосховища за 70 років на 9 тис.га (0,25 друк.арк.).

Статті в розділах колективних монографій:

11. Степова, О. В., Шара, С. Ю. (2024). Унікальність Кременчуцького водосховища та його значення у водогосподарському комплексі України. У: *Екологія. Довкілля. Енергозбереження – 2024: колективна монографія* (с. 103–111). Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка.

Особистий внесок здобувача: визначено особливу значимість, екологічну і водорегулюючу стійкість Кременчуцького водосховища, та необхідність зміни еколого-моніторингової та інституційно правової парадигми охорони вод Дніпра (0,25 друк.арк.).

12. Степова, О. В., Шара, С. Ю. (2025). Факторний аналіз стану поверхневих вод басейну Дніпра. *Екологія. Довкілля. Енергозбереження – 2025: колективна монографія*. (с.84-99) Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Особистий внесок здобувача: визначена необхідність проведення зонування Кременчуцького водосховища для цілей моніторингу і виявлення джерел забруднення, проаналізовано нинішній стан моніторингу водосховища і заходи розвитку, включаючи застосування ГІС-технологій (0,46 друк.арк.).

Апробація результатів дослідження:

13. Еколого-економічні особливості органічного землеробства (2022). *Environment Recovery and Reconstruction: War Context 2022: матеріали міжнародної наукової конференції* (м. Полтава, 17–18 листопада 2022 р.). Полтава.

14. Моніторинг та технології ревіталізації водосховищ Дніпра (2022). *Environment Recovery and Reconstruction: War Context 2022: матеріали міжнародної наукової конференції* (м. Полтава, 17–18 листопада 2022 р.).

15. Русійні сили економічних систем в умовах формування інвайроментальної безпеки людства (2022). *XII Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю* (10 листопада 2022 р.).

16. Впровадження органічного землеробства – шлях стратегічного оздоровлення басейну Дніпра (2023). *VIII Міжнародний молодіжний конгрес* (2–3 березня 2023 р., м. Львів).

17. Органічне землеробство – запорука ревіталізації басейнів річок (2023). *Екологічні проблеми сучасності: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції* (10 травня 2023 р., м. Луцьк).

18. Ревіталізація басейну Дніпра шляхом впровадження органічного землеробства (2023). *75-та науково-практична конференція професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів НУПП* (11–12 травня 2023 р., м. Полтава).

19. Розвиток еколого-економічної системи України з позиції інвайроментальної економіки (2023). *Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (6–7 липня 2023 р., м. Київ).

20. Раціональне використання водосховища для цілей енергобезпеки України (2023). *Сучасні проблеми тепло- та електроенергетики і захисту довкілля* (21–22 вересня 2023 р., м. Полтава).

21. Унікальність Кременчуцького водосховища та його значення у водогосподарському комплексі України (2023). *Екологія. Довкілля. Енергозбереження – 2023: матеріали IV Міжнародної конференції* (7–8 грудня 2023 р., м. Полтава).

22. Кременчуцьке водосховище – головний регулятор розподілу стоку Дніпра (2023). *Академічна й університетська наука: результати та перспективи: матеріали XVI міжнародної конференції* (12–13 грудня 2023 р., м. Полтава).

23. Вдосконалення водного законодавства – необхідна умова ревіталізації водосховищ Дніпра (2024). *76-та наукова конференція НУПП* (13 травня 2024 р., м. Полтава).

24. Формування сталого розвитку землекористувань у сільгосп підприємствах як умова ревіталізації басейну і водосховищ Дніпра (2024). *MININGMETALTECH 2024 – Гірничо-металургійний комплекс: інтеграція бізнесу, технологій та освіти* (28–29 листопада 2024 р., м. Запоріжжя).

25. Факторна оцінка стану поверхневих вод басейну Дніпра (2024). *Екологія. Довкілля. Енергозбереження – 2024: матеріали V міжнародної конференції* (19 грудня 2024 р., м. Полтава).

26. Принципи і прийоми ревіталізації Кременчуцького водосховища шляхом реконструкції (2025). *77-а наукова конференція НУПП* (20 травня 2025 р., м. Полтава).

27. Сталий розвиток – геополітичні перспективи України (2025). *Екологія. Довкілля. Енергозбереження – 2025: матеріали VI міжнародної конференції* (17 грудня 2025 р., м. Полтава).

Авторські свідоцтва:

28. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №138222, стаття Світлана Шара, Ірина Ткаченко « Проблеми моніторингу поверхневих вод басейну Дніпра», 22.07.2025р.

29. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №138221, стаття Шара С., Ткаченко І. (2025). «ГІС-моніторинг поверхневих вод басейну Дніпра», 22.07.2025р.

Оцінка мови і стилю дисертації, відповідність дисертації визначеній спеціальності.

Дисертація виконана діловою українською мовою з дотриманням наукового стилю викладання результатів проведених досліджень.

Дисертація за темою та змістом у повній мірі відповідає вимогам МОН України, а за фаховим спрямуванням – переліку напрямків дослідження визначено паспортом спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища».

Дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст викладений на 207 сторінках комп'ютерного тексту.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки Шарої С.Ю., що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки сформовані особисто дисертанткою. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей авторки.

Дисертація відповідає вимогам Наказу МОН №100 від 12.01.2017 р.

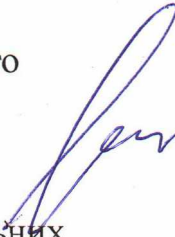
Загальні висновки.

Враховуючи вищенаведене наукові положення дисертаційного дослідження Шарої Світлани Юріївни на тему: «Екологічний моніторинг та вдосконалення технологій ревіталізації водосховищ Дніпра (на прикладі Кременчуцького водосховища) є цілісним, самостійно виконаним, завершеним науковим дослідженням, що містить наукову новизну, має теоретичне і практичне значення, відповідає вимогам щодо оформлення згідно з Наказом Міністерства України №40 від 12.01.2017 р. (зі змінами).

Дисертаційна робота та публікації здобувачки повністю відповідають вимогам п 6-9 «Порядку присудження ступеню доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою кабінету міністрів України №144 від 12 січня 2022 року.

На основі отриманих наукових результатів робота на тему «Екологічний моніторинг та вдосконалення технологій ревіталізації водосховищ Дніпра (на прикладі Кременчуцького водосховища)» може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 183 «Технологія захисту навколишнього середовища».

Головуючий на розширеному засіданні кафедри прикладної екології та хімії, доктор технічних наук, доцент кафедри теплогазопостачання, вентиляції та теплоенергетики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Богдан КУТНИЙ

Рецензент, доцент, к.т.н. кафедри автомобільних доріг, геодезії та землеустрою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Алла КАРЮК

Рецензент, доцент, к.т.н. кафедри автомобільних доріг, геодезії та землеустрою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Роман МІЩЕНКО

Секретар розширеного засідання кафедри прикладної екології та хімії к.т.н., доцент кафедри прикладної екології та хімії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Віктор БРЕДУН